

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1937.

Andra kammaren.

Nr 1.

I enlighet med § 49 regeringsformen och § 2 riksdagsordningen sammanträdde andra kammaren till lagtima möte här i huvudstaden i den uti riksdagens hus för kammaren anordnade samlingslokalen.

Måndagen den 11 januari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Sammanträdet öppnades av representanten för Göteborgs och Bohus län herr **Andersson** i Grimbo, såsom den ledamot, vilken bevisat de flesta riksdagar, med följande ord: Ärade riksdagsledamöter! Enligt grundlagen tillkommer det mig att vid detta tillfälle taga till orda, och jag skall därför be att få hälsa Eder samtliga välkomna till detta riksmöte.

Tiderna äro sådana, att vi glädjande nog kunna konstatera förbättrade konjunkturer på snart sagt alla områden, vilket medför ökade arbetstillfällen och ökade inkomster i statskassan. Fastän arbetslösheten kvardröjer på sina håll, bl. a. i det län, jag representerar, råder samtidigt brist på jordbruksarbetare. Det blir en statsmakternas angelägenhet att söka flytta arbetskraften från de s. k. arbetslöshetsöarna till områden, där efterfrågan på arbetskraft råder. Eljest riskerar man, att arbetslösheten på en del håll blir permanent. Den omständigheten att det är brist på arbetskraft i jordbruket beror säkerligen på att arbete i jordbruket betalas för lågt, men jag hoppas, att riksdagen skall vidtaga åtgärder, så att jordbruket skall kunna konkurrera med andra näringar om arbetskraften. Arbetaren är värd sin lön, antingen han arbetar inom det ena eller andra området.

Då statskassan får rikligare inkomster, ligger det nära tillhands, att riksdagen icke iakttager den sparsamhet, som kan vara av nöden, och därför kan det hända, att när andra tider inträda det blir ganska besvärligt att ordna statsregleringen. Det kan kanske vara behövt att redan nu till den kraft och verkan, det hava kan, göra en erinran om att vi böra vara försiktiga i synnerhet, när det gäller att besluta utgifter, som belasta framtida budgeter.

Förra året löstes vår försvarsfråga på ett, som vi alla hoppas, lyckligt sätt. Att detta gick i enighetens tecken mera än tillförne, då det gällt denna fråga, vill jag gärna anse som ett gott tecken för framtiden. Ute i världen inträffa händelser, inför vilka vi stå häpnande. Vi göra oss den frågan: hur kan något dylikt förekomma i vårt kultiverade tidevarv? Betecknande för nästan hela världen är, att det talas mera om fred och fredsåtgärder än någonsin, men samtidigt rustas det också mera än kanske någon gång tidigare på sina håll. Vi känna säkerligen litet var en viss trygghetskänsla över att vi sökt ordna vårt försvar efter vår förmåga. Vi känna oss också lyckliga över att vara svenskar, och vi kunna sätta värde på vårt fädernesland med dess jämförelsevis trygga och stabila förhållanden.

De strider, som förekommo vid vårt senaste riksdagsmannaval, torde vi kunna räkna som ganska obetydliga, och de få icke inverka på det goda förhållande, som tidigare varit rådande partier och klasser emellan.

I dag mötas alla riksdagsmän som kamrater och ombud för det svenska folket.

Med önskan om Guds välsignelse över Konung och fosterland samt riksdagen och dess arbete förklarar jag härmed detta sammanträde öppnat.

§ 2.

Herr ordföranden tillkännagav, att han anmodat undertecknade att föra protokollet, till dess sekreterare hunnit utses, ävensom att kanslibiträden och vaktbetjäning blivit till erforderligt antal av honom för tillfället antagna; och blevo på framställd proposition dessa åtgärder av kammaren godkända.

§ 3.

Upplästes följande till kammaren ankomna protokoll angående den i § 32 riksdagsordningen föreskrivna fullmaktsgranskningen:

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 4 januari 1937.

I anledning av stadgandet i § 32 riksdagsordningen hade statsrådet och chefen för justitiedepartementet anmodat tre bland de av riksdagen valde fullmäktige i riksbanken och tre bland fullmäktige i riksgäldskontoret att närvara vid den granskning av riksdagsmannafullmakter, som skulle inför departementschefen företagas innan årets lagtima riksdag sammanträdde; och infunno sig nu av fullmäktige i riksbanken herrar A. Amnér, S. Stendahl och C. Jonsson samt av fullmäktige i riksgäldskontoret herrar K. Hildebrand, E. Hallin och A. Lindqvist.

Till justitiedepartementet hade insänts fullmakter *dels* för de vid de allmänna valen under september 1936 utsedda 230 ledamöterna i riksdagens andra kammare *dels ock* för två personer, som efter det sålunda valda ledamöter av kammaren avgått, vid nya röstsammanräkningar blivit utsedda att inträda i de avgångnas ställe.

Då Ejnar Jonsson i Mörbylånga och ombudsmannen Anders Emil Hansson i Trollhättan, vilka blivit utsedda till ledamöter av andra kammaren, Jonsson för Kalmar läns valkrets och Hansson för Älvsborgs läns norra valkrets, sedermera avgått, blevo de för dem utfärdade fullmakterna undantagna från granskning.

Vidare hade insänts fullmakter för lantbrukaren Th. Axelsson i Löttorp och lantbrukaren Erik W. Larsson i Mörlanda, vilka, sedan ledamöter av andra kammaren avgått, vid nya röstsammanräkningar blivit utsedda till ledamöter av samma kammare för tiden till den 1 januari 1937, Axelsson för Kalmar läns valkrets och Larsson för Älvsborgs läns norra valkrets. Enär nämnda tid numera gått till ända, undantogs jämväl dessa fullmakter från granskning.

Vid granskning av övriga fullmakter framställdes icke någon anmärkning mot desamma.

Protokoll över granskningen jämte förteckning å de granskade fullmakterna skulle tillika med dessa överlämnas till andra kammaren.

I ämbetet:

G. A. Eriksson.

Den i protokollet omförmälda förteckningen var av följande lydelse:

Förteckning å ledamöter av riksdagens andra kammare enligt fullmakter, granskade inför chefen för justitiedepartementet den 4 januari 1937.

Stockholms stad.

1. Professorn Gösta Adolfsson Bagge.
2. Statsministern Per Albin Hansson.
3. Direktören John Helmer Bergvall.
4. Statsrådet Jonas Arthur Engberg.
5. Direktören Oscar Erik Nylander.
6. Redaktören Carl Zeth Konstantin Höglund.
7. Redaktören Karl Kilbom.
8. Generaldirektören Otto Samuel Holmdahl.
9. Fru Agda Maria Östlund, född Lundgren.
10. Läroverksadjunkten Beth Constance Hennings.
11. Förste kontoristen Ernst Gustaf Eugén Eriksson.
12. Bibliotekarien Ebon Maria Isabella Andersson.
13. Statssekreteraren Frans Ferdinand Severin.
14. Redaktören Arvid Ernst Olsson.
15. f. d. yrkesinspektrisen Kerstin Hesselgren.
16. Förtroendemannen Carl Sigvard Cruse.
17. Bokhållaren Gustaf Emil Arnemark.
18. Fru Ruth Valborg Maria Gustafson, född Pettersson.
19. Direktören Nils Torsten Henriksson.
20. Ombudsmannen Carl August Emanuel Lindberg.

Stockholms län.

21. Generaldirektören Henning Vilhelm Leo i Lidingö.
22. Rektorn Gustav Adolf Mosesson i Lidingö.
23. Snickaren Carl Walter Martin Andersson i Igelboda.
24. Förste trafikinspektören Ragnar Lundqvist i Rotebro.
25. Småbrukaren Johannes Allan Andersson i Tungelsta.
26. Lantbrukaren Otto Albert Wallén i Sänga-Säby.
27. Lantarbetaren Eskil Fredrik Vilhelm Eriksson i Sandby.
28. Redaktören Nils Svante Flyg i Saltsjö-Nacka.
29. Hemmansägaren Edvard Engelbert Thorell i Frösunda.
30. Aktuarien Adolf Vallentin Wallentheim i Skuru.

Uppsala län.

31. Lantbrukaren Carl Gustaf Olsson i Närlinge.
32. Snickaren Karl August Olsson Borg i Upplandsbodarna.
33. Professorn Åke Ernst Vilhelm Holmbäck i Uppsala.
34. Professorn Anders Vilhelm Lundstedt i Uppsala.
35. Lantbruksskolföreståndaren Karl Einar Sjögren i Ultuna.

Södermanlands län.

36. Hemmansägaren Carl Johan Johansson i Upp-Mälby.
37. Bankofullmäktigen Per Conrad Jonsson i Eskilstuna.
38. Hemmansägaren Johan Erik Lundbom i Stordalen.
39. Distriktsföreståndaren Johan Nilson i Eskilstuna.
40. Lantarbetaren Gustaf Sigfrid Larsson i Forsmarstugan.
41. Lantbrukaren Carl Olof Harald Andersson i Johannesnäs.
42. Agronomen Stig Janson i Frändesta.

Östergötlands län.

43. Redaktören Karl Selim Valentin Ward i Norrköping.

44. Redaktören Axel Ivar Anderson i Norrköping.
45. Järnarbetaren Frans Oscar Ericson i Boxholm.
46. Lantbrukaren Karl Allan Westman i Brobygård.
47. Ombudsmannen Johan Albert Hermansson i Norrköping.
48. Hemmansägaren John Martin Skoglund i Doverstorp.
49. Fru Elsa Amalia Johansson, född Johansson, i Pryssgården.
50. Torparen Karl Henrik Falk i Lilla Björksveden.
51. Lantbrukaren Sven August Olsson i Rimforsa.
52. Kontraktsposten Ernst Carl Hoppe i Motala.
53. Lantbrukaren Nils Ivar Johansson i Mysinge.

Jönköpings län.

54. Lantbrukaren Oscar Ludvig Carlström i Sävsjö Södergården.
55. Möbelsnickaren Johan Erik Gereon Fast i Nässjö.
56. Hemmansägaren Gustav Emil Andersson i Södergård.
57. Godsägaren greve Torgil Gabriel Alexander von Seth å Bratteborg.
58. Lantbrukaren Karl Abel Mauritz Andersson i Löbbo.
59. Borgmästaren Oscar Fredrik Dahlbäck i Jönköping.
60. Banvakten Frans Edvin Gustafsson i Bogla.
61. Hemmansägaren John Wilhelm Pettersson i Sävsjö norregård.
62. Lantbrukaren Carl Oskar Johanson i Huskvarna.

Kronobergs län.

63. Lantbrukaren Gustav Hjalmar Svensson i Grönvik.
64. Lokomotivföraren Josef Herman Blomquist i Växjö.
65. Lantbrukaren Carl Oskar Nolin i Iremåla.
66. Hemmansägaren Victor Julius Mattsson i Enerйда.
67. Hemmansägaren Karl Hjalmar Gustafson i Dädesjö.
68. Lantbrukaren Erik Otto Bernhard Magnusson i Tumhult.

Kalmar län.

69. Lantbrukaren Karl Arvid Daniel Jonsson i Skedsbygd.
70. Lokomotivföraren Alfred Werner i Hultsfred.
71. Lantbrukaren Torsten Valdemar Lundell i Ebbetorp.
72. Järnarbetaren Gustaf Leonard Johnsson i Kalmar.
73. Lantbrukaren Emil August Gustafson i Kampens gård.
74. Lantarbetaren Gustaf Engelbert Holm i Björkdalen.
75. Hemmansägaren Sven Albert Johansson i Krogstorp.
76. Folkskolläraren Lars Vilhelm Lindén i Nygård.
77. Lantbrukaren Oscar Andersson i Torngård.

Gotlands län.

78. Hemmansägaren Petter Theodor Gardell i Gans.
79. Snickaren Karl Fredrik Söderdahl i Visby.
80. Redaktören Gustaf Adolf Svedman i Visby.

Blekinge län.

81. Kommendören Björn Frithiofsson Holmgren i Karlskrona.
82. Redaktören Algot Åkesson Törnkvist i Karlskrona.
83. Filosofie kandidaten Tor Herman Wolgast i Bräkne-Hoby.
84. Hamnfogden Elof Wendel Hällgren i Hällevik.
85. Överrevisorn Ola Jeppsson i Mörrum.

Kristianstads län.

86. f. d. Reparatören Lars Anton Björklund i Hässleholm.
87. Lantbrukaren Nestor Hammarlund i Errarp.
88. Kvarnarbetaren Ola Isacsson i Norra Åsum.
89. Redaktören Karl Olof Emanuel Björck i Kristianstad.

90. Godsägaren greve Kjell Ragnar Mac-Dougall Barnekow i Sörbytorp.
91. Tegelbruksarbetaren Alfred Andersson i Munka Ljungby.
92. Agronomen friherre Arvid Louis Gerard De Geer i Hanaskog.
93. Fru Blenda Wilhelmina Björek, född Larsson, i Tomelilla.
94. Folkskolläraren Anders Elver Thorvald Ekdahl i Åstorp.

Malmö, Hälsingborgs, Landskrona och Lunds städer.

95. Redaktören Allan Georg Fredrik Vougt i Malmö.
96. Professor emeritus Claes Lindskog i Lund.
97. Redaktören Karl Anton Edvard Bergström i Hälsingborg.
98. Ombudsmannen Olof Andersson i Malmö.
99. Redaktören Erik Rudolf Hagberg i Malmö.
100. Redaktionssekreteraren Tage Fritiof Erlander i Lund.
101. Järnvägskonduktören Carl Olof Nilsson Lovén i Malmö.
102. Direktören Sven Emil Lundberg i Hälsingborg.
103. Vaktmästaren Karl Johan Nilsson i Landskrona.

Malmöhus läns valkrets.

104. Statsrådet Per Edvin Sköld.
105. Statsrådet Axel Alarik Pehrsson.
106. Skomakaren Olof Andersson i Höör.
107. Statsrådet Janne Nilsson.
108. Lantbrukaren Anders Olof Paulsen i Arlov.
109. f. d. Byråchefen Carl Gustaf Liedberg i Assmåsa.
110. Fru Olivia Louise Nordgren, född Larsson, i Trälleborg.
111. Lantbrukaren Alfred Nilsson i Steneberg.
112. Lantarbetaren Axel Herman Landgren i Bjäresjö.
113. Lantbrukaren Gillis Olof Thorolf Charles Olsson i Kullenbergstorp.

Hallands län.

114. Riksgäldsfullmäktigen Axel Albert Lindqvist i Halmstad.
115. Lantbrukaren Albin Eriksson i Toftered.
116. Lantbrukaren Oskar Linus Andersson i Lindome.
117. Snickaren Anders Birger Andersson i Falkenberg.
118. Lantbrukaren Anders Petter Pettersson i Dahl.
119. Läderarbetaren Ragnar Valdemar Persson i Vinberg.

Göteborgs stad.

120. Statsrådet Ernst Johannes Wigforss.
121. Direktören Olof Axel Edvard Lithander.
122. Ombudsmannen John Evert Konrad Frankenberg.
123. Tulltjänstemannen Knut Erik Waldemar Senander.
124. Ombudsmannen Carl Olof Nilsson.
125. Direktören Arvid Hellberg.
126. Järnvägsmannen Abel Gotthard Leopold Sundberg.
127. Lektor Carl Fredrik Gustav Tengström.
128. Fru Solveig Adina Olena Rönn-Christiansson.

Göteborgs och Bohus läns landstingsområde.

129. Tändsticksarbetaren Johannes Viktor Mårtensson i Uddevalla.
130. Kontraktsposten Anders Teodor Adolf Wallerius i Hjärtum.
131. Redaktören Karl Gustaf Karlsson i Munkedal.
132. Lantbrukaren Herman Andersson i Grimbo.
133. Fiskaren Erik Joel Johansson i Öckerö.
134. Lantbrukaren Ernst Valdemar Olsson i Staxäng.
135. Lantbrukaren Oscar Osberg i Berfendal.
136. Pappersbruksarbetaren Gösta Ludvig Andersson i Mölndal.

Älvsborgs län.

Norra valkretsen.

- 137. Lantbrukaren Axel Ludvig Hansson i Rubbestad.
- 138. Godsägaren Arthur Wilhelm Gustafson i Kasenberg.
- 139. Banarbetaren Carl Petrus Olsson i Mellerud.
- 140. Lantbrukaren August Danielsson i Mörlanda.
- 141. Pappersbruksarbetaren John Gottfrid Hult i Vargön.
- 142. Lantbrukaren Erik Waldemar Larsson i Mörlanda.

Södra valkretsen.

- 143. Folkskolläraren Johan Josef Emanuel Weijne i Borås.
- 144. Redaktören Anders Birger Petersson i Lerbäcksbyn.
- 145. Riksgäldsfullmäktigen Karl Artur Ryberg i Dalum.
- 146. Textilarbetaren John August Ericsson i Solhäll.
- 147. Lantbrukaren David Larsson i Hede.

Skaraborgs län.

- 148. Lantbrukaren Gustav Albert Johanson i Hallagården.
- 149. Fabriksarbetaren Johan Albert Leander Persson i Tidaholm.
- 150. Riksgäldsfullmäktigen Karl Hilding Magnusson i Skövde.
- 151. Småbrukaren Axel Samuel Fält i Eggby.
- 152. Hemmansägaren Johan Aron Gustafsson i Lekåsa.
- 153. Folkskolläraren Oscar Johan Natanael Malmberg i Skövde.
- 154. Folkskolläraren Karl Folke Fritjof Kyling i Lyrestad.
- 155. Folkskolläraren Nils Walter Sundström i Skövde.
- 156. Lantbrukaren Carl Emil Bengtsson i Kullen.

Värmlands län.

- 157. Kyrkoherden Harald Martin Hallén i Arvika.
- 158. Disponenten friherre Johan Gustaf Gerard De Geer i Lesjöfors.
- 159. Kommunalnämndsordföranden Herman Norling i Lesjöfors.
- 160. Hemmansägaren Oscar Emanuel Werner i Höjen.
- 161. Byggnadsarbetaren Herman Engelbert Nordström i Torsby.
- 162. Hemmansägaren Nils Persson i Grytterud.
- 163. Järnvägsmannen August Konrad Ferdinand Spångberg i Charlottenberg.
- 164. Hemmansägaren Emil Andersson i Prästbol.
- 165. Fanjunkaren Carl Joel Björling i Västra Hungvik.
- 166. Redaktören Gustaf Valdemar Nilsson i Kristinehamn.

Örebro län.

- 167. Riksgäldsfullmäktigen Anders Anderson i Råstock.
- 168. Direktören Ernst Leonard Åqvist i Örebro.
- 169. Lägenhetsägaren Edvard Jansson Uddenberg i Karlskoga.
- 170. Lantbrukaren Gunnar Persson i Falla.
- 171. Skoarbetaren Gustav Adolf Hansson i Örebro.
- 172. Lantbrukaren Ivar Jonas Pettersson i Rosta.
- 173. Jordbruksarbetaren Axel Ludvig Johansson i Djursnäs.
- 174. Reparatören Lars Hjalmar Lindahl i Laxå.

Västmanlands län.

- 175. Redaktören Oskar Emil Olovson i Västerås.
- 176. Lantbrukaren Sven Johan Andersson i Vigelsbo.
- 177. Stationskarlen Johan Anton Eklund i Skultuna.
- 178. Borgmästaren Thorwald Erik Natanael Bergquist i Västerås.
- 179. Lantarbetaren Karl Bertil Andersson i Surahammar.
- 180. Ombudsmannen David Emanuel Gustavson i Västerås.

Kopparbergs län.

181. Möbelsnickaren Carl Robert Jansson i Falun.
182. Hemmansägaren Gustaf Kristoffer Pettersson i Hällbacken.
183. Riksgäldsfullmäktigen Gustaf Henning Andersson i Rasjön.
184. Småbrukaren Evald Ericsson i Sörsjön.
185. Gruvarbetaren Karl Verner Karlsson i Grängesberg.
186. Hemmansägaren Jones Erik Andersson i Ovanmyra.
187. Järnbruksarbetaren Fredrik Sundström i Vikmanshyttan.
188. Fru Hildur Maria Alvé, född Törnell, i Domnarvet.
189. Advokaten Lars Evald Birger Gezelius i Falun.

Gävleborgs län.

190. Överrevisorn August Vilhelm Sävström i Bollnäs.
191. Redaktören Carl Georg Alarik Nyblom i Hudiksvall.
192. Redaktören Gustav Adolv Olsson i Gävle.
193. Hemmansägaren Anders Hilding i Hedesunda.
194. Filosofie doktorn, järnvägsarbetaren Karl Fabian Månsson i Furuvik.
195. Jordbrukaren Johan Viktor Herou i Stålbo.
196. Hemmansägaren Per Leander Persson i Undersvik.
197. Hemmansägaren Jonas Olof Eriksson i Frägsta.
198. Järnsvarvaren Per Sigurd Lindholm i Sandviken.
199. Lantbrukaren Per Persson i Runemo.

Västernorrlands län.

200. Ombudsmannen Helmer Molander i Härnösand.
201. Överrevisorn Gerhard Strindlund i Skedom.
202. Ombudsmannen Ernst Gunnar Harald Berg i Eriksdal.
203. Lantbrukaren Erik Werner Norén i Hornön.
204. Direktören Nils Victor Sandström i Sollefteå.
205. Skogsarbetaren Lars Johan Jonsson i Haverö.
206. Redaktören Axel Ivar Emanuel Österström i Härnösand.
207. Redaktören Karl Markus Mäler i Sollefteå.
208. Ombudsmannen Karl Axel Nordström i Kramfors.
209. Sägverksarbetaren Emil Erhard Näsström i Nätra.

Jämtlands län.

210. Fattigvårdskonsulenten Verner Vilhelm Hedlund i Östersund.
211. Sekreteraren Paulus Samuel Hedlund i Häste.
212. Hemmansägaren Nils Olsson i Rödningsberg.
213. Redaktören Wilhelm Annér i Östersund.
214. Folkskolläraren Nils August Larsson i Östersund.

Västerbottens län.

215. Redaktören Elof Herman Lindberg i Umeå.
216. Lantbrukaren Olov Evert Sandberg i Böle.
217. Hemmansägaren Eric Hansson i Vännäsby.
218. Fabriksarbetaren Ernst Oskar Åkerström i Klemensnäs.
219. Kyrkoherden Axel Fredrik Bäckström i Kusmark.
220. Handlanden Uddo Rudolf Jacobsson i Vilhelmina.
221. Hemmansägaren Ewald Eugén Lindmark i Drängsmarkby.
222. Hemmansägaren Johan Helmer Johansson i Norrfors.

Norrbottens län.

223. Distriktskamreraren Ernst August Hage i Luleå.
224. Hemmansägaren Nils Erik Nilsson i Antnäs.
225. Redaktören Karl Hilding Hagberg i Luleå.
226. Redaktören Oscar Wilhelm Lövgren i Boden.

- 227. Hemmansägaren Johan Johansson i Tväråselet.
- 228. Folkskolläraren Karl Gustav Viklund i Hortlax.
- 229. Montören Johan Herman Brädefors i Notviken.
- 230. Kassören Otto Theodor Silfverbrand i Gällivare.

§ 4.

Företogs upprop av kammarens ledamöter, därvid herrar Björck, Paulsen, Petersson i Lerbäcksbym och Sundström i Vikmanshyttan samt fru Alvéen befunnos frånvarande till följd av sjukdom, varom inkommit läkarbetyg, som upplästes, ävensom herrar Åqvist, Johansson i Djurnäs, Karlsson i Grängesberg och Eriksson i Frägsta utan anmält förfall.

§ 5.

Anställdes val av talman i kammaren; och befanns efter valets utgång hava till talman blivit utsedd herr Sävström med 216 röster.

§ 6.

Vidare företogs val av förste vice talman; och utsågs därvid herr Jeppsson med 181 röster.

§ 7.

Vid härpå anställt val av andre vice talman blev därtill utsedd herr Magnusson i Skövde med 141 röster.

§ 8.

Ålderspresidenten överlämnade ordförandeklubban till herr **talmannen**, varefter denne hälsade kammaren med följande ord: Herr ålderspresident, mina damer och herrar! Å vice talmännens och egna vägnar framför jag vårt gemensamma tack för det förtroende, som kommit oss till del genom det nyss förrättade valet.

Sedan vi sist voro samlade ha fyra ledamöter av fjolårets kamratkrets avlidit, nämligen Törnkvist i Bjuv, Hansson i Trollhättan, Jonsson i Mörbylånga och Bengtsson i Norup, tidigare vice talman i kammaren. Det är med känslor av tacksamhet vi minnas deras insats i riksdagsarbetet och det nit och intresse, som de ådagalagt vid utförandet av sina uppdrag i det allmännas tjänst.

Budskapet om amiral Lindmans död väckte djup förstämning hos oss alla. Framstående personer ur skilda läger betygade vid hans bortgång den gärning han på olika områden utfört och den politik han förfäktade. Hans öppna rättframhet och redbara vilja uppskattades allmänt.

I kammarens sammansättning ha väsentliga ändringar skett sedan föregående riksdag. Vi sakna i dag många ledamöter, som under längre eller kortare tid deltagit i det arbete, som här förekommit. Vi bringa dem vår hyllning och vårt tack för gott arbete och gott kamratskap.

Till eder alla, som samlas vid detta riksmöte, och särskilt de ledamöter, som i dag för första gången intaga sin plats i kammaren, riktar jag en hjärtlig välkomsthälsning. Och jag uttalar den förhoppningen, att då vi gemensamt behandla förekommande ärenden, vi därvid skola söka åstadkomma den bästa möjliga lösning till gagn och lycka för vårt folk.

§ 9.

Föredrogos ånyo samt lades till handlingarna de i § 4 här ovan omförmälda sjukbetygen, vilka voro av följande lydelse:

Riksdagsmannen, redaktör Emanuel Björck, Kristianstad, är på grund av sjukdom (Trombosis cerebri c. Hemiplegia) oförmögen till allt arbete och förhindrad deltaga i riksdagens förhandlingar under tiden från och med den 14/1 till och med den 28/2 1937, vilket härmed på därom framställd begäran intygas.

Kristianstad den 8 januari 1937.

T. Nordmark,
leg. läk., t. f. lasarettsläkare.

Riksdagsman Anders Paulsen är oförmögen till arbete på grund av blindtarmsinflammation.

Stockholm den 10 januari 1937.

C. E. Hæggström,
leg. läk.

Härmed intygas att riksdagsman Birger Petersson i Lerbäcksbyn lider av influensa med feber och är sängliggande samt oförmögen att deltaga i riksdagsarbetet till den 18 januari 1937, räknat från denna dag.

Stockholm den 10 januari 1937.

Nils Rahm,
leg. läkare.

Riksdagsmannen, herr F. Sundström, Vikmanshyttan, som lider av sviter efter genomgången lunginflammation, är på grund härav oförmögen att deltaga i riksdagsarbetet t. o. m. den 23 januari 1937, intygar

Kullsveden 29 december 1936.

Sigurd Berg,
leg. läk.

Fru Hildur Alvé, Borlänge, som sedan 24/12 1936 vårdas å med. avd. av Falu lasarett för acut njurinflammation, är tillsvidare oförmögen till arbete, vilket härmed på begäran intygas.

Falun den 5 januari 1937.

Sven Falk,
underläkare.

§ 10.

Föredrogs åter det under § 3 ovan intagna protokollet, varefter kammaren beslöt att, med godkännande av de däri omförmälda fullmakterna, lägga protokollet till handlingarna.

§ 11.

På hemställan av herr talmannen beslöt kammaren att genast företaga val av sekreterare, varefter det sålunda beslutade valet företogs; och befanns efter valsedlarnas öppnande och uppräknig valet hava så utfallit, att till sekreterare utsetts juris utriusque och filosofie kandidaten Per Cronvall med 151 röster.

Sedan sekreteraren på kallelse inställt sig, meddelade herr talmannen honom underrättelse om valets utgång samt hälsade honom välkommen.

Protokollsföreningen övertogs härefter av sekreteraren.

Algot Törnkvist.

Ernst V. Olsson.

§ 12.

Till talarplats för ledamöter, som kunde vilja därav begagna sig, anvisades på herr talmannens förslag den för ändamålet anordnade, på högra sidan om talmansbordet befintliga platsen.

§ 13.

Herr talmannen meddelade, att till kammarens förfogande överlämnats ett antal inträdesbiljetter till rikssalen vid riksdagens öppnande, och hemställde, att fördelning av dessa biljetter finge ske genom kammarens kansli med iakttagande, att de för ledamöterna från var och en av rikets valkretsar avsedda biljetterna utlämnades till valkretsens äldste närvarande representant, som sedermera finge ombesörja den vidare utdelningen.

Detta förslag blev av kammaren bifallet.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 12.29 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Tisdagen den 12 januari.

Kl. 10.30 f. m.

§ 1.

Herr talmannen meddelade, att herr Åqvist och herr Eriksson i Frägsta nu uppkommit och intagit sina platser i kammaren.

§ 2.

På förslag av herr talmannen beslöt kammaren att vid morgondagens plenum företaga val av fyra ledamöter att delta i talmansöverläggningarna, två ledamöter att hava inseende över riksdagens kansli, åtta ledamöter att jämte herr talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjäning samt tre ledamöter att handhava vården om kammarens ekonomiska angelägenheter.

§ 3.

Vidare beslöt kammaren likaledes på hemställan av herr talmannen, som förmälde sig hava om tiden för valen samrått med första kammarens talman, att företaga val av ledamöter i de ständiga utskotten samt i utrikesnämnden måndagen den 18 och av suppleanter i samma utskott och nämnd tisdagen den 19 innevarande januari.

Ordet begärdes nu av herr **förste vice talmannen** som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren måtte besluta att tillsätta suppleanter i de ständiga utskotten till ett antal av fyra utöver de ordinarie ledamöterna i varje utskott.

Denna hemställan bifölls av kammaren.

§ 4.

Herr talmannen och kammarens ledamöter avgingo kl. 10.45 till slottska-pellet, varest riksdagspredikan hölls. Efter slutad gudstjänst begav sig kam-maren till rikssalen. Hans Majestät Konungen öppnade där riksdagen med ett tal. Sedan första kammarens talman härefter framfört första kam-marens undersåttliga vördnad, framträdde **andra kammarens talman** och yttrade:

Eders Majestät.

Riksdagens andra kammare, som jag har äran företräda inför Eders Maje-stät, är till sin sammansättning beträffande personvalet tämligen omändrad sedan förra året. Dock tror jag mig kunna försäkra, att kammaren skall följa de gamla goda traditionerna och ägna Eders Majestäts förslag en saklig och samvetsgrann prövning.

I dessa tider, då osäkerheten i världen är större än någonsin, se vi med till-försikt hurusom samhörighetskänslan mellan de nordiska folken utvecklar sig och att viljan att på olika områden söka bistå varandra blir mera levande.

Under det gångna året ha vi kunnat glädja oss åt goda konjunkturer och

en avtagande arbetslöshet. Men även under goda tider kvarstår en arbetslöshet för vissa grupper av medborgare. De åtgärder, som avse att bereda dessa människor hjälp, och de förslag till ett bättre tillgodoseende av olika krav, som Eders Majestät ämnar förelägga riksdagen, komma helt visst att mottagas med tillfredsställelse.

Andra kammaren uttalar inför Eders Majestät sin undersåtliga vördnad.

Talmännen fingo härefter vardera mottaga ett exemplar av dels Kungl. Maj:ts proposition, nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1937/1938, dels ock Kungl. Maj:ts berättelse om vad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit, varefter ceremonien på rikssalen avslutades; och åtskildes andra kammaren vid utgåendet från rikssalen, enligt beslut fattat före avgången från dess samlingsrum.

In fidem
Per Cronvall.

Onsdagen den 13 januari.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Företogs val av fyra ledamöter att deltaga i talmansöverläggningarna; och blevo därtill utsedda:

- herr *Anderson* i Råstock,
- » *Andersson* i Rasjön,
- » *Bagge* och
- » *Närlinge*,

en var med 164 röster.

§ 2.

Avlämnades följande Kungl. Maj:ts propositioner, nämligen:

av herr statsrådet *Pehrsson* propositionerna:

- nr 2, med förslag till lag med vissa bestämmelser om rättegången i tryckfrihetsmål;
- nr 6, med förslag till lag om internationella rättsförhållanden rörande dödsbo, m. m.;
- nr 7, angående avskrivning av vissa i flottledsfonden ingående fordringsbelopp;
- nr 8, angående avskrivning av f. inspektoren *Axel Königsons* i Granvik, Aareavaara, skuld till kronan på grund av virkesköp;
- nr 9, angående befrielse från viss betalningsskyldighet på grund av statsbidrag till ett utdikningsföretag inom Gunnarsbyn i Råneå socken av Norrbottens län;
- nr 10, angående godtagande av ackord å fordran för vissa från kronoegen domen Hättebo nr 1 i Jönköpings län försålda lägenheter;
- nr 11, angående medgivande för Kungl. Maj:t att i vissa fall försälja kronoegendom m. m.;

nr 12, angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att biträda ackordsuppgörelser i fråga om kronans fordringar för försålda kronoegendomar;

nr 16, med förslag till lag om förekommande och släckning av skogseld;

nr 17, angående vissa svenska spannmålsföreningen u. p. a. i likvidation berörande frågor;

nr 18, angående befrielse för Råneå elektriska kvarnaktiebolag från skyldighet att erlägga vissa fiskeavgifter;

nr 19, angående avstående i vissa fall av mark från kronoegendomar eller upplåtande av nyttjanderätt eller servitutsrätt till sådan mark;

nr 20, angående förstärkning av nionde huvudtitelns anslag till kommitéer och utredningar genom sakkunniga;

nr 21, angående placering i lönehänseende av kronojägaren A. W. Andersson; och

nr 22, angående ändring av bestämmelserna för kapital- och räntebetalning å vissa ackordslån; samt

av herr statsrådet *Nilsson* propositionerna:

nr 4, angående visst markbyte med Eskilstuna stad;

nr 13, med förslag till lag om ändrad lydelse av 2 och 5 §§ sinnessjuklagen den 19 september 1929 (nr 321);

nr 14, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 4 § och 6 § 1 mom. lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering;

nr 15, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 6, 7, 8, 13, 29 och 40 §§ lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering;

nr 25, angående understöd åt föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina för verksamheten vid åkerbrukskolonien Hall;

nr 26, angående försäljning av viss del av lägenheten Flyksnäs under landsfiskalsbostället Kråkered i Sätilla socken av Älvsborgs län;

nr 23, med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 17 juni 1932 angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift; och

nr 24, angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord.

Dessa propositioner bordlades.

§ 3.

Härefter anställdes val av två ledamöter, vilka jämte två ledamöter av första kammaren skulle hava inseende över riksdagens kansli; och blevo därtill valda:

herr *Eriksson* i Stockholm och

» *Skoglund*,

en var med 125 röster.

§ 4.

Vid nu företaget val av åtta ledamöter att jämte herr talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjäning blevo därtill utsedda:

herr *Arneberg*,

» *Ericson* i Boxholm,

» *Eriksson* i Stockholm,

» *Lovén*,

» *Mosesson*,

» *Persson* i Falla,

» *Pettersson* i Rosta och

» *Svensson*,

en var med 105 röster.

§ 5.

Herr statsrådet *Pehrsson* avlämnade Kungl. Maj:ts skrivelse med tillkännagivande, att Kungl. Maj:t förordnat statsrådet Nils Jacob Eberhard Quensel att under innevarande lagtima riksdag utöva den befattning med riksdagsärenden, som enligt § 46 riksdagsordningen tillkommer en ledamot av statsrådet.

Kammaren beslöt att lägga denna skrivelse till handlingarna samt att underrättelse om innehållet i skrivelsen skulle meddelas vederbörande utskott och de ledamöter, som hava inseende över riksdagens kansli.

§ 6.

Härefter anställdes val av tre ledamöter att handhava vården av kammarens ekonomiska angelägenheter; och blevo därtill valda:

herr *Andersson* i Malmö,
» *Lundell* och
» *Åqvist*,

en var med 81 röster.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag angående de i paragraferna 1, 3, 4 och 6 här ovan omnämnda valen.

§ 8.

Avsåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Bengtsson*, nr 1, om höjning av de värnpliktiges dagavlöning;

herrar *Thorell* och *Lundqvist*, nr 2, angående vissa ändringar i vattenlagen;

herr *Nordström* i Kramfors *m. fl.*, nr 3, om avskaffande av arbetslöshetskommissionen *m. m.*;

herr *Olsson* i Stockholm *m. fl.*:

nr 4, om avskaffande av arbetslöshetskommissionen *m. m.*;

nr 5, om ändring i 15 kap. 22 och 24 §§ strafflagen;

nr 6, om ändring i 5 § punkten *m. lagen* om arbetarskydd; och

nr 7, om upphävande av lagarna om kollektivavtal och om arbetsdomstol;

herr *Spångberg m. fl.*, nr 8, angående ändring i grunderna för mandatfördelning vid val till riksdagens andra kammare; samt

herr *Kilbom*, nr 9, angående ändring i gällande planer för undervisning i ämnet svensk historia vid läroanstalterna i riket.

Dessa motioner bordlades.

§ 9.

Interpellation. Ordet lämnades på begäran till herr **von Seth**, som yttrade: Herr talman! I slutet av förra året kom genom dagspressen till allmänhetens kännedom, att ett flertal svenskar utrest för deltagande på regeringstruppernas sida i det spanska inbördeskriget, väl sannolikt därtill påverkade av en icke offentlig propaganda. Senare ha även uppgifter synts i pressen, enligt vilka åtminstone en av de värvade svenskarna funnit sin död under striderna i Spanien.

Interpellation. (Forts.)

Jag erinrar om att kring årsskiftet regeringarna i England och Frankrike tillställde regeringarna i Berlin, Lissabon och Moskva en kraftig vädjan att stoppa den ström av frivilliga, som vid denna tidpunkt konstaterades försiggå till den spanska krigsskådeplatsens två fronter. En dylik åtgärd bedömdes av de initiativtagande ländernas regeringar med rätta såsom ägnad att minska risken för komplikationer i den europeiska politiken med hänsyn till det spanska inbördeskriget. Denna hänvändelse stod förvisso även i överensstämmelse med tillsättandet av den noninterventionskommitté, som i augusti i fjol föreslogs av M. Blum i Frankrike och i princip biträdades av ett flertal makter. Något resultat av Frankrikes och Englands hänvändelse torde visserligen ej stå att påvisa, men detta har också nu lett till att Spanien synes bliva en förberedande krigsskådeplats för mäktiga stormaktsintressen.

I åtskilliga av de länder, vilka i storlekshänseende och i fråga om allmän utveckling äro med vårt eget land mest jämförliga, har man haft blicken öppen för detta problems stora betydelse.

Sålunda beslöts redan den 14 augusti 1936 av förbundsrådet i Schweiz en ny förordning med följande innehåll:

»Art. 1.

Utresa ur Schweiz för deltagande i det spanska inbördeskriget är förbjudet. Förbudet gäller ej för spanska medborgare.

Edsförbundets och kantonernas polis äro skyldiga att förhindra utresan ur Schweiz för detta syfte.

Art. 2.

Inbördeskriget i Spanien får ej stödjas från Schweiz på något sätt.

Post- och telegrafförvaltningens generaldirektion anmodas att icke mottaga eller befordra penningförsändelser, som ha till syfte att ge omnämnt stöd eller hjälp.

Schweiziska förbundsrådet beslöt likaså den 25 augusti i fjol en lag, som kompletterade den här nyss refererade. Det hette i denna:

»Art. 1.

Den, som reser ur Schweiz för att deltaga i spanska inbördeskriget eller träffar anstalter härför,

den, som på det ena eller andra sättet stödjer eller gynnar parterna i spanska inbördeskriget,

den, som förbereder eller genomför särskilda penninginsamlingar till andra än välgörande ändamål,

den, som offentligen uppfordrar till eller föranleder handlingar mot detta beslut av förbundsrådet,

straffas med fängelse intill sex månader eller med böter till 10,000 fr. Båda straffen kunna samtidigt påläggas.

Art. 2.

Art. 3.

De till fientligheternas stödjande insamlade penningbeloppen beslagtagas.

Art. 4.

Trycksaker (broschyrer, flygblad, affischer o. s. v.), som uppfordra till

Interpellation (Forts.)

eller föranleda handlingar mot förbundsrådets beslut, beslagtagas av polisen. Allmänna åklagaren föreslår hos förbundsrådet indragandet.

Art. 5.

Offentliga möten, särskilt möten eller demonstrationer till förmån för den ena eller den andra parten i spanska inbördeskriget måste beviljas av vederbörlig kantonal myndighet.

Sådana möten skola förbjudas, om man kan antaga, att därvid uppfordras eller föranledes till ohörsamhet mot förbundsrådets beslut.

På samma grunder kunna möten upplösas.

I nödfall utfärdar förbundsrådet förbudet.»

Även i U. S. A. överväges med anledning av inbördeskriget i Spanien, enligt vad telegram i dagarna meddelat, åtgärder för att med förlust av medborgarrätt förhindra utresa för krigsdeltagande.

I vår svenska rätt meddelas i S. L. 8 kap. 25 § vissa förbudsbestämmelser angående värvning för främmande krigstjänst, vilka lyda som följer:

»Värvar man utan Konungens tillstånd folk i riket till främmande krigstjänst; dömes till fängelse i högst sex månader eller böter.

Har någon genom handling, som nyss är sagd, eller genom annan gärning, som i lag eller annan av Konungen utfärdad författning är förbjuden, satt riket i fara för krig eller repressalier eller annan åtgärd från främmande makts sida av för riket menlig ort, varde, där han bort kunna inse faran, dömd till fängelse. Medförde gärningen icke fara för krig eller repressalier och äro omständigheterna synnerligen mildrande, må dömas till böter. Kom det till krig, må till straffarbete i högst två år dömas.»

Uppenbarligen har man icke ansett dessa bestämmelser tillämpliga i fråga om de svenska frivilliga, som utrest till Spanien. Obekant är icke heller, att förevarande paragraf icke lagt hinder i vägen, när svenskar tidigare gått ut som frivilliga i främmande krigstjänst. I det aktuella fallet synes det mig emellertid högeligen önskvärt, att statsmakterna icke tillåta svenska medborgare att deltaga i den partipolitiska inbördesstriden eller, som det sagts, det ideologiska inbördeskriget i Spanien; jag behöver härvid blott peka dels på den skärpning av den redan förut överladdade spänning i det internationella läget, som kriget framkallat, och den fara, som även Sverige därvid måste löpa, dels på den tillspetsning av partimotsatserna i vårt eget land, vilken blivit en följd av hetsagitationen kring Spanienhändelserna.

I detta sammanhang vill jag även påtala de s. k. Spanieninsamlingarna, som i föregivet humanitärt syfte från vissa håll bedrivits i vårt land. Redan de ofta hetsande ordalag, i vilka man vädjat till allmänheten i upproppen till dessa insamlingar, måste framkalla största betänksamhet med hänsyn till vikten av att från svensk sida varje partitagande i inbördeskriget undvikas, detta desto mera som det uppenbarligen saknas opartisk och tillförlitlig kontroll över, att de insamlade medlen verkligen gå till de uppgivna humanitära ändamålen. En lämplig väg att tillgodose dessa krav vore att endast de institutioner, vilkas neutralitet är höjd över varje tvivel, såsom Röda Korset och Rädda barnen, ställde sig i spetsen för dylika aktioner.

Under hänvisning till vad jag här anfört, tillåter jag mig att till statsrådet och chefen för justitiedepartementet ställa följande frågor:

1) Anser herr statsrådet, att det står i överensstämmelse med vårt lands intressen, att svenska medborgare tillåtas gå ut som frivilliga i spanska inbördeskriget?

2) Om så icke är fallet, överväger herr statsrådet att för pågående riksdag framlägga förslag till lag in casu till hinder häremot?

Interpellation. (Forts.)

3) Anser herr statsrådet önskvärt, att staten vidtager åtgärder i syfte att skapa betryggande kontroll över, att Spanieninsamlingarnas medel i enlighet med noninterventionsprincipen endast gå till uppgivna humanitära ändamål?

Ifrågavarande anhållan blev på begäran bordlagd.

§ 10.

Till bordläggning anmäldes:

Kungl. Maj:ts under gårdagen på rikssalen avlämnade proposition, nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov; samt berättelse om vad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit;

riksdagens år 1936 församlade revisorers berättelser:
om den år 1936 av dem verkställda granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning;
angående riksbanken; och
om granskning av riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning;
justitieombudsmannens ämbetsberättelse samt tryckfrihetskommitténs berättelse; och

militieombudsmannens ämbetsberättelse.

§ 11.

Herr **förste vice talmannen**, som härefter erhöll ordet, yttrade: Herr talman! Jag anhåller, att kammaren ville besluta, att Kungl. Maj:ts proposition nr 1 angående statsverkets tillstånd och behov uppföres sist på föredragningslistan för nästkommande sammanträde.

Denna hemställan bifölls.

§ 12.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Riksdagsman *Werner Karlsson* är på grund av hjärtåkomma oförmögen att delta i riksdagsarbetet under de närmaste dagarna, varder härmed intygat.
Stockholm den 12 januari 1937.

J. Tillgren,
leg. läk.

§ 13.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Johansson</i> i Mysinge	under	3 dagar	fr. o. m. den	14 jan.,	
› <i>Senander</i>	›	2	›	› 14	› och
› <i>Gezelius</i>	›	5	›	› 13	›

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 2.49 e. m.

In fidem
Per Cronvall.